

SANT MORENÇ DES CARDASSAR - BOLLETTI' REVISTA DEL CARD - 112 96 - PRENSO TORANA

S'HA DE DIR

S'ha de dir! Sense el més mínim ànim d'incordiar, perquè avui per avui el Consistori té molts, greus i variats problemes -basta ullejar la premsa de Ciutat per saber l'ambient que es respira per devers Cala Millor- per perdre el temps en ximplesses, però s'ha de dir!

Maldament només sigui per puntualitzar, per deixar les coses en el seu lloc. O per justificar allò que el Sr. Delegat de Festes volia que es fes de manera particular: la no-participació de Flor de Card a les propassades festes (cosa que no implica que bona part del Consell de Direcció no hi participàs a nivell personal o mitjançant altres institucions).

S'ha de dir que la postura més còmoda és perdre la memòria quan convé i no recordar fets i endemeses que s'han anat succeint al llarg dels 12 anys d'existència de la revista. Sense anar més enfora i sols a nivell anecdòtic, s'ha de dir que l'any passat, el Cap de Redacció de Flor de Card sí que col·laborà amb vàries aportacions a l'organització de les festes patronals; resultat: el Delegat agrai amb un sopar a tots els qui havien ajudat manco al de Flor de Card.

Però l'anècdota no ha d'impedir veure l'arrel del problema: aquest Consistori, al igual que els passats, no ha sabut o no ha volgut superar la barrera entre "bons" i

"dolents", entre "amics" i "contraris", i aquesta no és la manera de fer un Sant Llorenç més equitatiu.

Uns reben invitacions gratuïtes, altres desprecis. Malgrat les propostes a Plenari en el sentit d'una més justa distribució de subvencions, la veritat és que en aquest aspecte tot segueix igual al temps de la Dictadura. I això que Flor de Card intentà, en el primer any de l'actual Consistori, un apropament deixant coses en el tinter -que no vol dir claudicar de les pròpies idees-, que ocasionà no pocs comentaris adversos per part d'alguns lectors, fins al punt de qualificar-la de "venuda".

S'ha de dir! que avui (setembre del 84), com ahir, es fan parts triades, que no tots els llorencins són iguals pel Consistori. Potser seria una mostra de bona voluntat reconèixer-ho públicament i exposar, per exemple, els doblers i atencions -sota tots els conceptes- rebudes aquests darrers 12 anys pels grups i entitats que d'alguna manera "fan coses" a i per a la vila: Banda de Música, C.D. Cardassar, Card Infantil, APA, Card en Festa, Escola Card, Societat de Caçadors... i Flor de Card.

No sabem si aquest comentari es pot qualificar com "criticar qualche cosa que surt malament"; el que sí sabem és que difícilment es pot arribar a la realitat sense els precisos aclariments.

Flor de Card

Bolletí-revista del Card, Centre Cultural de Sant Llorenç des Cardassar.

Adreça: Carrer de Sant Llorenç, 36.

Agost de 1984. Número 96.

Dipòsit legal: 765-1973.

Edita: Centre Cultural Card.

Imprimeix: Apóstol y Civilizador (Petra)

Director: Bartomeu Domenge i Amer.

Cap de Redacció: Josep Cortès i Servera.

Consell de Redacció: Felip Forteza

Guillem Pont

Guillem Quina

Guillem Soler

Miquel Sureda

COL·LABOREN

		Portada
Guillem Nadal		
Femenias-Roig	Opinió	3
Guillem Pont	SMOE	4
	Comparacions	5
	Sant Llorenç, ahir	24
Maria Bel Sancho	SMOE	4
Duran-Ramis	Escola Card	6
Josep Cortès	Espipellades	7
	Crònica informal	8
	Aigua	10
	Ajuntament	10
	Entrevista	16
Antoni Sansó	Carta al batle	9
Ramon Rosselló	Història	11
Maria Galmés	Batec	12
	Si lleu...	22
	Comptabilitat	
Antònia Servera	Batec	12
Llorenç Ramis	Fandan-go	15
A.P.A.		17
B. Matamalas	El còmic	18
Biel Florit	Contarella pagesa	20

¿QUÈ TROBES D'ES PROJECTE D'URBANITZACIÓ DE SA PUNTA DE N'AMER?

MARGALIDA BAUZA.- Sa meua opinió és que no s'hauria d'urbanitzar, que la cuidin, que la facin neta i que hi hagi una vigilància adequada per evitar ets incendis.

Abans de començar a urbanitzar coses noves s'han d'acabar ses que hi ha començades, per tal que hi hagi un orde dins es nostro terme.

Però si no volen amollar i no hi ha més remei que urbanitzar, crec que hi han de posar una cosa que no hi ha en tota sa comarca i que és molt necessari: un hospital psiquiàtric on hi pogués entrar tanta gent a lloure que ho ha de menester.

NADAL CALDENTEY.- Si no queda altre remei, que ho urbanitzin, però que conservin i respectin al màxim es pins i sa natura.

RAFEL DURAN.- És demencial i de persones sense seny. Si anam així arribarem a tenir una Mallorca emmurallada d'hotels i blocs d'apartaments. Crec que ja n'hi ha prou i abastament amb lo que han fet. Avui en dia Mallorca ja fa oi. És un fàstic.

I per aquestes persones que ho veuen bé, només es pot dir una cosa: hi ha ulls que s'enamoren de ses llegendes.

TONI, ES FORNER.- Urbanitzar Sa Punta de n'Amer és anar-se'n de sa carabassa. Se pensen adelantar una passa i lo que faran serà un merder que només agradarà a qui interessos hi tendrà.

ANDREU GALMÉS (METGE).- Si ho urbanitzen espanyaran s'única zona verda que mos queda. Lo que haurien de fer és cuidar-se'n de fer-ho net perquè un dia no se pegui foc.

GUILLEM LLODRÀ.- Abans de començar noves urbanitzacions és convenient que s'acabin i se cuidin ses començades. Res de ports esportius, ja que lo únic que fan és embrutar i fotre ses platges.

GASPAR MELIS.- No hi estic d'acord, perquè és es darrer racó que queda a sa costa des nostro terme sense urbanitzar. Crec que l'hem de conservar i protegir. Hi ha moltes raons que aquí no hi ha temps ni espai per dir, però crec que no hem de destruir en un parell de mesos lo que sa natura ha fet en milers d'anys, i tot per guanyar unes pessetes fàcils unes persones que se'n foten. Després d'aquí se n'aniran a fotre una altra zona i mos deixaran es pegat a noltros.

ANTONI RIERA "MORENO".- Si jo hagués de decidir damunt s'urbanització, faria tallar un colló an es qui tomàs es primer pi.

PERE RIERA.- Si està pensat per a que vengui un turisme amb un nivell de vida superior, fa falta sebre si aquest turisme se podria adaptar a s'ambient que ja hi ha. En un principi pareix un pla ideal, lo que no sabem és si acabarà essent una tapadora per seguir fent lo que ja hi ha ara.

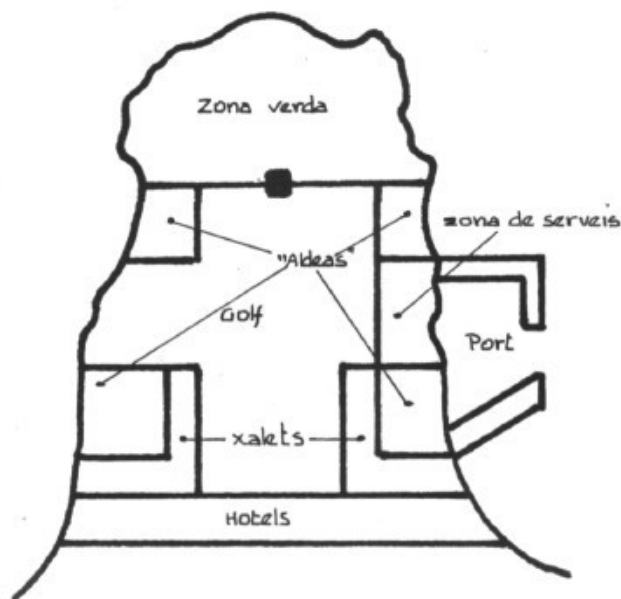
MARIA JOSÉ PONS (CALA MILLOR).- No la urbanitzaria i la deixaria així com està, ja que hem de conservar totes ses zones verdes, espais naturals i platges. Prou de ciment!

MARIA BEL PONT.- Totalment en contra. No s'han de destruir més coses de ses que ja s'han destruït.

ANTONI SANSÓ.- Trob que és es disbarat més gros que se pot fer. P'es bé de Cala Millor i Sa Coma hauria de quedar com a Parc Natural.

Crec que es polítics tenim s'obligació moral, noltros que podem, de no permetre destruir un d'es pocs racons que mos queden. Ses generacions futures mos ho agrairan. No tenim cap dret a destruir lo que sa naturalesa mos ha legat.

Andreu Femenias-Caterina Roig

Antònia, ¿per què deixes el SMOE?

Encara que consideri altament profitosa l'experiència d'aquest any en el SMOE, i que m'hagi reportat molts de coneixements, em resulta prou difícil compaginar-la amb l'objectiu principal, marcat des del començament, i que és l'acabament de la meva llicenciatura en psicologia. Ara mateix firmaria per a que, en haver acabat aquests estudis, se m'oferís una oportunitat com la que he tengut en aquesta excel·lent vila de Sant Llorenç.

¿Quina creus que ha estat la teva aportació?

En primer lloc una total dedicació, per poder, dins les meves limitades possibilitats, desenvolupar qualque cosa positiva, tal com ho vaig exposar a la presentació del SMOE a través de les pàgines d'aquesta mateixa revista.

En segon lloc, crec que he possibilitat l'inici d'una, esper, llarga trajectòria en el camp de l'orientació educativa municipalitzada, que crec que hi mancava a una vila com aquesta. Esper i desig que la meva successora agafi el relleu amb la mateixa il·lusió i esment que jo hi vaig posar, en aquesta tasca que tantes satisfaccions professionals i personals dóna.

M'agradaria anar-me'n amb la confiança de que els pares amb els quals he tractat hagin comprès la il·limitada feina que es pot fer des del SMOE amb els seus fills, apart de la cordial relació que he tengut, la qual agraesc des d'aquestes retxes.

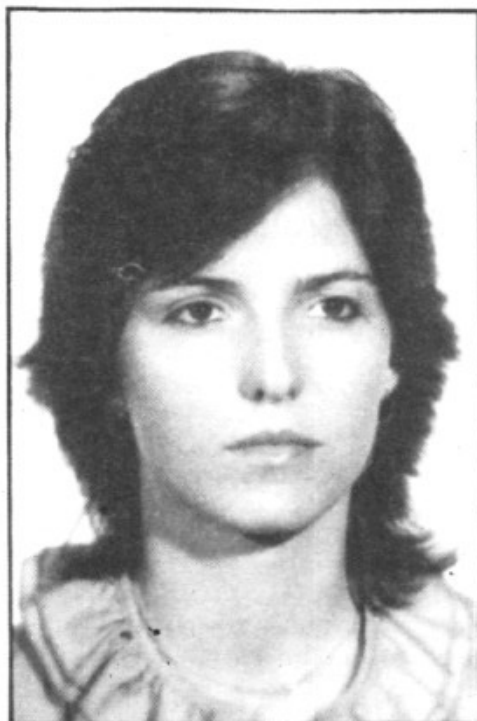
¿Què senta, ara mateix?

He de dir que el fet de renunciar a la continuïtat del contracte no ha estat una decisió fàcil. Vull expressar el meu sincer reconeixement al Consistori, i en especial al batle, que tantes vegades m'ha recolzat quan ho vaig haver de menester, malgrat els seus dubtes respecte a l'operativitat del servei dins el poble.

També vull estendre el meu agraïment a totes aquelles persones, docents, pares i col·laboradors dels quals no sols me'n duc el record de la seva ajuda, sinó també, de molts, la seva amistat.

Per acabar, també als mitjans culturals de difusió, entre els que s'hi troba aquesta revista, pel seu inestimable recolzament, més que a la meva persona, al SMOE i a allò que representa per al poble de Sant Llorenç.

Guillem Pont

Després d'un mes d'estar entre vosaltres, crec necessari escriure unes retxes per donar-me a conèixer una mica en el poble de Sant Llorenç, encara que esper que tendrem ocasió de trobar-mos al llarg d'aquest any.

Supòs que com tots ja sabreu n'Antònia Magraner ha hagut de deixar el Servei Municipal d'Orientació Educativa (SMOE) per motius personals i que, com diven en els papers oficials, "ha passat a ocupar el càrrec la pedagoga Maria Bel Sancho, natural del poble d'Artà".

El que no diven els papers és que em sent molt contenta d'estar entre vosaltres i que esper poder continuar satisfactòriament la tasca començada per n'Antònia.

Per la meua part, i en base a l'experiència d'un any de funcionament, el servei seguirà en la mateixa línia d'actuació.

Vos aniré informant de les activitats a realitzar al llarg del curs a través d'uns fulls informatius que rebreu a ca-vostre mitjançant els vostres fills. Però per adelantant-vos qualque cosa, vos puc dir que intentaré organitzar xerrades sobre temes que vos puguin interessar per a l'educació dels vostres fills.

També pens col·laborar per a que les festes dels Reis i altres surtin tan "lluï-

des" com han sortit les de Sant Llorenç.

Així mateix s'organitzaran alguns cursos per a mestres i ensenyants, i la biblioteca es potenciarà com a servei a disposició de tots aquells implicats en la tasca educativa.

Aquests són alguns dels projectes del SMOE, emperò cal tenir en compte que malgrat jo sigui d'un poble tan aprop del vostre, no conec prou encara la realitat educativa de Sant Llorenç i les seves necessitats específiques. Això ho aniré coneixent amb la convivència diària amb tots vosaltres i amb els vostres nins, dins l'escola i dins la comunitat que formau tots els llorencins, perquè l'orientació educativa no pot ésser entesa com un grapat de serveis psico-pedagògics descontextualitzats d'un marc escolar concret i d'una comunitat concreta.

Acceptaré qualsevol suggerència vostra, per tal de veure si entre tots millorarem el nostre sistema escolar.

Mª Bel Sancho

Responsable Tècnica S.M.O.E.
Ajuntament de Sant Llorenç

COMPARACIONS - I

Fa mesos es féu un editorial -sugerit i comentat, com tots, pel Consell de Redacció- que resultà una mica polèmic i ocasionà comentaris públics per part de persones altre temps responsables d'un aspecte parcial de l'escrit: les millores socials a la vila.

L'altre dia, parlant amb uns vilafrancers -poble rural, sense zona costera, que solament disposa de dos municipals i que maneja un pressupost que s'aproxima a la quarta part del nostre, em varen comentar i vaig poder comprovar que disposen de:

- Un pes municipal en condicions.
- Una unitat sanitària local.
- Un escorxador.
- Una escola aparentment més cuidada que la nostra.

De banda altres petites coses, algunes de les quals compartides amb pobles veïns.

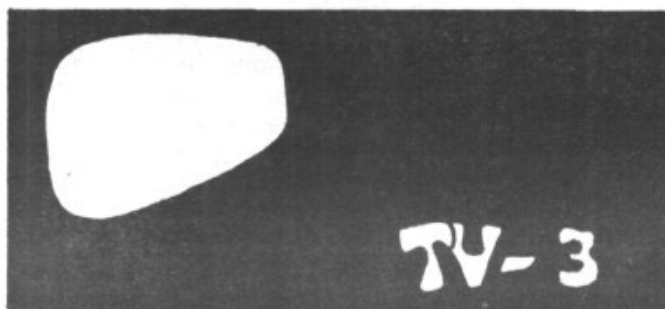
Sense voler dir, amb això, que tinguin tots els problemes resolts, val a dir que disposen d'unes coses que nosaltres encara no tenim, i això malgrat el "turisme", aquesta paraula tan demagògicament palpada per algun dels nostres polítics.

Guillem Pont

BEARN

LLIBRES I PAPERS

Silenci, 7 - MANACOR

L'AMO EN RAFEL DE SA FONTELLA A SAGUNT

Dia 24 de juliol un llorençí, en Rafel Umbert, més conegut per l'amo en Rafel de Sa Fontpella, cantava als valencians les cançons que antany els mallorquins havien cantat a l'hora de fer feina, el motiu és ben clar: se celebrava a Sagunt (València) la Trobada de Música del Mediterrani.

Vet-aquí, idò, com el dissabte de Sant Jaume vàrem poder gaudir d'una vetlada que es titulava "Cants Lliures del Mediterrani", on vàrem poder escoltar des de "Saetas" i "Peteneras" d'Andalusia, passant pels cants de Múrcia, València, Mallorca, Occitània, cançons sefardites... és a dir, tota una mostra col·lectiva del nostre cant mediterrani.

L'experiència es va dur a terme al Teatre Romà de Sagunt, baix la protecció del seu castell medieval, en un marc incomparable i únic per a poder sentir les veus soles volant per les grades de pedra gastada. Sabut és de tothom l'esplèndida acústica dels teatres grecs i romans, i per aquest motiu tots els cantadors varen cantar així com ho solien fer un temps: sense equip de megafonia.

Amb la simple potència dels pulmons i els límits de volum natural de la veu humana es va fer possible, juntament amb el silenci respectuós del nombrós públic, poder fer volar la imaginació per damunt les eres mallorquines amb les cançons de batre, segar, llaurar de l'amo en Rafel de Sa Fontpella, anar a fer serenates a les albaides valencianes amb el tio Eduardo Primo, fer un pas enrera en el temps i escoltar les cançons trobadoresques per la veu de Jean-Marie Carlotti i així fer una petita volta per la nostra mediterrània occidental.

Com a nota curiosa val a dir que tots els cantadors estaven asseguts a l'escenari en semicercle i cada un cantava una cançó, l'un rera l'altre, com si es contestassin. Per això vos transcrivim un troç del programa de mà, el qual deia:

"Hem volgut fer una experiència basada en la nostra convicció de que la música del mediterrani té un origen, un desenvolupament comú. La sorpresa del que viatja a altres terres del nostre mar i sent cantar d'una manera que no li resulta estranya, és la mateixa que ens pot deparar aquesta nit. Anem a sentir allò que el mediterrani canta amb la veu, allò més primitiu, per a establir les semblances i les diferències".

Les cançons de camp que cantà l'amo en Rafel varen despertar un gran interès per part de la gent, essent una de les manifestacions més primitives -de les poques que queden- de la nostra contrada, prova d'això és que els organitzadors de la Trobada, el grup de cançó valenciana "Al Tall", aprofitant una actuació que feren a Artà, es decidiren a quedar per a fer unes gravacions a la gent major de la nostra comarca.

La vetlada es va acabar amb l'actuació del grup de música popular de Marraqueix (Marroc) "Muluk El Hua".

Rafel Duran i Joan Ramis

Ajuntament

En el ple extraordinari del 12 de juliol es va aprovar la nova distribució de presidències de comissió, que va quedar de la següent manera:

Hisenda	Ignasi Humbert
Obres i Urbanisme	Bartomeu Pont
Esports i Serveis	Antoni Ordinas
Governació i Festes	Pere Bauzà
Cultura i Ensenyament	Antoni Sansó
Turisme	Miquel Vaquer
Sanitat	Mateu Puigròs
Agricultura	Pere Umbert
Acció Social	Bartomeu Mestre
Depositari	Miquel Mascaró

Pareix esser, segons diven, que S'Estanyol tenia tant d'interés en què s'Ajuntament li llevàs s'aval bancari, perquè anava curt d'efectiu i no podia pagar es deutes que tenia amb sos que li subministraven es material de construcció.

-I qui devien esser es subministradors que no podien cobrar?

-Vola vola titines!

Pregau als déus en caritat pels aliments que va prendre el dia vint-i-u de juliol de mil nou-cents vuitanta-quatre

LA CORPORACIÓ LLORENCINA

en el dinar que va pagar la funerària de Sant Joan.

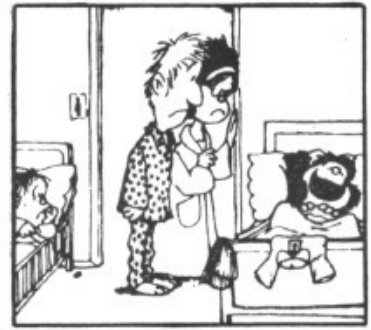
Els afligits anfitrions, preocupats per la competència que destrien per devers Manacor, terra de l'actual fossar, pregunten als futurs clients que els tinguin presents a l'hora de la Veritat, i quedarien profundament agraïts si podien assolir l'exclusiva en el poble.

No es concediran indulgències. Tot lo més un petit descompte.

En vista de que es cabo amb deu homos fa sa mateixa feina que tocarien fer una vintena, volem aprofitar aquestes retxes per donar es molts d'anys a tota sa plantilla de municipals, en es dia de sa seva patrona, la Mare de Déu dels Àngels.

-De la Guarda?

-Fotre, idò!

Germanets ¿i què voleu que vos digui? Per molt que m'he sucats es cervell no he tengut collons d'endevinar com putes mos pot ajudar es "desencanto" a "mantener el deseo de convivir", com diu es batle en es programa de festes.

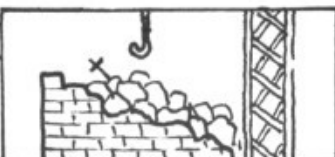
¿No deu esser que té problemes de vocabulari i ha confós "desencanto" amb "desencono", que és sinònim de desemprenyadura?

Clar, si escrigués en mallorquí no li passarien aquests fracassets.

Un d'es meus informadors habituals troba que, dins sa desgràcia, és una sort tenir un ajuntament com es nostros, perquè amb tantes endemeses sempre dona molt que xerrar.

-Si actuàs sempre així com toca -diu- sa revista seria molt avorrida i en dos dies no la llegiria ningú.

I qui no té mals de cap que compri un ase!

No és ver que s'Ajuntament hagi autoritzat sa demolició de l'església per construir-hi un bloc d'apartaments.

-A Sant Llorenç tothom té casa i no seria negoci-, ha manifestat en

Josep Cortès

La meva dona diu que, ben mirat, és una sort que a l'estiu no facin plens perquè així s'estalvien d'aprovar qualsevol barbaritat. La veritat és que la meva dona és un sentiment exagerada. Jo no crec que tot el que aprova el Consistori siguin barbaritats. Dia cinc de juny de 1979, per no anar més enfora, aprovaren per primera vegada posar un mini tren a Cala Millor i això no és cap barbaritat, tot lo més un disbarat, però no arriba a l'extrem de qualificar de bàrbars als directament responsables. Ara mateix no em ve a la memòria cap altre acord que pugui esser dispensat del qualificatiu, però sé ben cert que n'hi toca haver més.

-¿Que estàs segur que no t'arribarà sa teva dona, si poses aquestes coses?

-Ja veurem! De qualque manera hem de començar sa crònica.

Resulta que la fe dels carrioners, tot i essent d'un natural més aviat ferm, no ha estat obstacle per a que la teulada de l'església s'esbuqui a marxés forçades. Vist que l'assumpte no permetia perllongaments, una comissió de veïns encapçalada pel rector es va posar a fer passes per solucionar el problema, i, entre d'altres coses, va decidir organitzar un recital d'en Tomeu Penya per a recaptar fons (En el moment de redactar aquestes retxes no se sabia encara si el cantautor vilafranquer inclouria en el repertori aquella de: "Tocala-hi, tocala-hi"). La qüestió és que volien que l'Ajuntament es fes càrrec de les despeses festivaleres, i que anàs al Consell a punyir per veure si s'amollaven d'algun velló. El fet d'escriure la crònica amb un cert retràs em dóna la possibilitat d'informar dels resultats d'aquesta gestió: el batle, co-partidari de na Maria Antònia Munar, consellera de Cultura, no va poder tocar plomes -econòmiques, s'entén-, i en Tomeu Carbó, ex-company de partit en els temps de la UCD (e.p.d.) li va arrabassar vint mil drets. No hi ha com tenir bo!

-Se degué emputar, es batle...

-No ho sé, no me conta gaire coses. Diuen que m'ha esborrat de sa família.

-O és es xef d'es clan?

-Ho deu esser.

Com que "el pueblo está por encima de las ideologías políticas" i anam per feina, l'Associació de Pares d'Alumnes considerarà oportú sol·licitar de l'Ajuntament una sèrie de millores per a l'escola: posar vidrieres metàl·liques, enrajolar els baixos de les aules, instal·lar calefacció central i comprar un solar que serveixi de pati, a més de cercar, com més prest millor, uns locals provisionals

mentre es construeixen les quatre aules noves. L'Ajuntament, gran defensor de tot el que sigui cultura i educació -o ensenyament?, ara no ho sé!-, va dir que sí a tot. Si més tard es complirà o no el que acordaren ja és cosa que entra en els àmbits de la suposició, i ja sabeu que la hipòtesi no és el meu fort.

-I que no és lo mateix educació que ensenyament?

-En conec que en saben molt i són uns mals educats.

-Això també és ver.

A l'apartat de precs i preguntes, el regidor Sansó, entre escainament i grunyit, com diu el batle, començà la seva intervenció, que, per no embullar-me, classificaré per orde alfabètic:

a.- Faig entrega de "El vol de l'alosa", llibre que es poetes mallorquins dedicaren a Joan Miró i que va custodiar es Club Card.

b.- ¿Quan va ser que férem es darrer ple ordinari? Fa quatre mesos. ¿No diu sa llei que es màxim és cada tres? ¿Se pot botar es batle un acord d'es ple que deia que en faríem un cada mes? Que es secretari ho dugui ben espinzellat en es pròxim ple.

c.- S'havia de fer una permanent cada setmana i no s'ha complit. Vull que consti en acta.

d.- Una vegada més, ¿com estan ses normes subsidiàries? S'equip redactor les té en estudi (Posteriorment ens temérem que "s'equip redactor" canvia el que li dóna la gana sense tenir en compte els projectes presentats al poble, almanco en lo tocant a Sa Punta de n'Amer).

e.- ¿Quin control té la permanent sobre la brigada d'obres?

f.- Cal delimitar ses tasques de cada comissió, per saber lo que toca a cada un.

g.- S'havien d'unificar ets horaris d'es comerços de Cala Millor i no ho heu fet.

h.- Ses sales de festes yenen entrades pertot arreu i s'alcaldia passa de tot, tios.

i.- En un any duim gastat més de 1.200.000 en fils i bombilles. ¿Què és, que se vos fonen es cables cada dos per tres?

j.- P'es desaigos de Cala Millor haviem de pagar mig milió i ja en duim més de tres. Si qualcú vol fer favors a particulars, que els faci amb sos seus dobbers.

k.- Patins, uindsurfs, paracaigudes... ¿no hi ha protestes sobre inseguretat ciutadana en aquest aspecte?

l.- S'oficina municipal de Cala Millor no havia de costar res a s'Ajuntament. Vull un informe de lo que hi duim gastat.

m, n, o, p, q, r, s...

CARTA OBERTA AL SR. BATLE

Il·lustríssim Sr. batle:

Per les festes del poble va arribar a les meves mans -i supòs que també a les seves- el setmanari manacorí "A toda plana".

Va suposar per a mi una mica de sorpresa el fet de trobar-hi una entrevista i unes fotografies de la seva persona, però la sorpresa va esser major quan, girant la primera fulla, vaig llegir amb lletra més grossa de lo normal i com amb intenció de cercar polèmica, unes declaracions seves a les que deia que el regidor del PSM gruny en els plens.

La veritat és que em va deixar una mica astorat la seva capacitat literària i, en aquells moments la imaginació em va jugar una mala passada. De prompte em vaig veure dins una soll, com si l'Ajuntament hagués passat a ser una granja amb tota classe d'animals, i em veia enrevoltat d'un caramull d'animalots i animalons on, d'entre tots, n'hi havia un que sobresortia i que pels seus bramuls vaig entendre que era l'ase major. Era cregut i orgullós i sempre havia pensat que, pel fet d'estar a les ordes de l'amo i ajudar-li, era més que tots els altres. Sort que només va esser fruit de la meua imaginació i tot es va resoldre en uns moments de fuga mental.

Però, entre noltros, li vull dir, senyor batle, que vaig quedar meravillat del seu vocabulari i de veure el que és capaç de dir quan la botella es fa avall.

Li confés que no vaig poder resistir més temps aquella temptació de tenir en les meves mans el seu pensament i la seva opinió. Sense perdre més temps i amb una eufòria incontrolable em vaig apressar a devorar lletra per lletra el que podia haver sortit d'un cap tan privilegiat com el de la nostra primera autoritat.

Em permetrà que li digui, senyor batle, que així com anava empassant-me l'entrevista l'eufòria mental anava minvant. Una vegada més em va defraudar completament. Després d'haver-la rellegida només vaig trobar, i perdoni la meua franquesa, hipocresia, falsetat i, sobretot, molta demagògia.

Em permeti que discrepi de la majoria de coses que va dir, però per no fer aquesta carta massa llarga, li contestaré molt breument a la primera part de l'entrevista, dedicada a la meua persona.

Perdoni que li recordi, en primer lloc, i vostè ho sap tan bé com jo, que no he format mai una majoria amb AP i UM. Això és una falsetat que estic cansat de desmentir. El meu vot pot coincidir a vegades amb el seu, però no hi ha hagut cap pacte de cap classe. No hauria de ser necessari recordar-li-ho tan sovint.

Tampoc no sé si les gallines escainen per gust; però lo que sí sé cert és que m'agradaria més no haver d'escainar ni haver de fer de ca de bou, com sembla que m'ha tocat fer. Ara bé, també li vull recordar que mentre sigui necessari faré de ca de bou o de lo que sigui per defensar el que crec millor per al poble. A això no ho dubti.

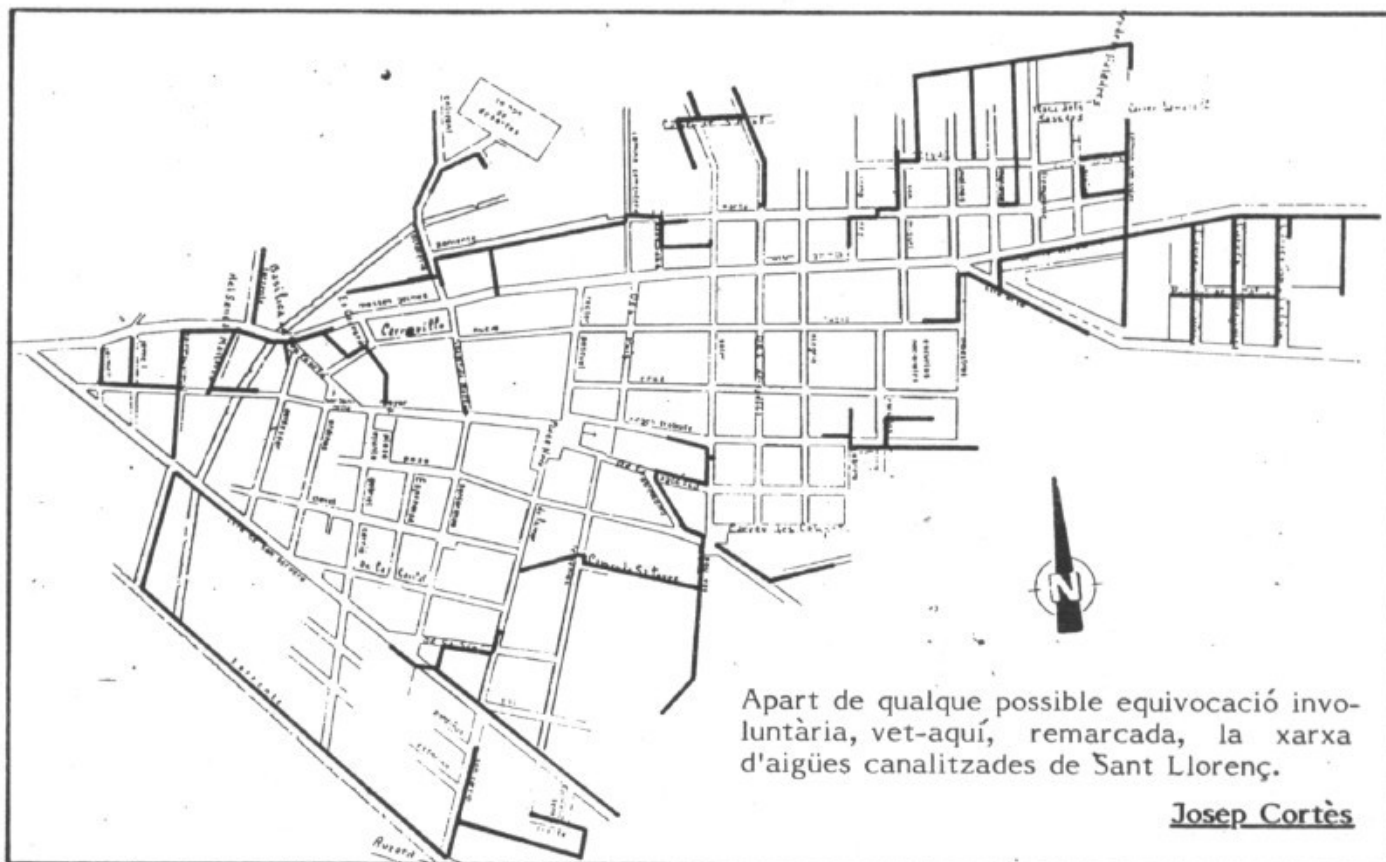
I per favor, no crec que vostè sigui tan innocent per creure que jo rep les ordes des de dalt. Jo no sé com funciona el seu partit, ara, el que sí sé és que el meu no em dóna cap orde.

Diu vostè també que tenc la cartera de Cultura i no faig res. Trob que per no fer res es preocupa molt de jo! Confesi més bé que el que voldria realment és que jo no fes res. Dins el seu grup hi ha mostres molt millors del que és el no fer res. De totes maneres, gràcies per la seva preocupació per la cultura. Fins ara havia cregut que només es preocupava d'Hisenda i Urbanisme.

Per acabar li deman que accepti un debat públic amb jo, que sempre serà millor per la democràcia que anar fent demagògia de cafè en cafè. Hi ha moltes coses per aclarir, si no té res per amagar, ho accepti i en parlarem.

No el vull cansar més, ja que crec que haurà hagut de fer un gran esforç mental per llegir aquesta carta. Esperant notícies seves, s'acomia el regidor del PSM

Antoni Sansó "Cuc"

Apart de qualche possible equivocació involuntària, vet-aquí, remarcada, la xarxa d'aigües canalitzades de Sant Llorenç.

Josep Cortès

Ajuntament

Dia 26 d'agost i amb l'assistència d'unes 150 persones, va tenir lloc la quarta xerrada informativa de n'Antoni Sansó, aquesta vegada acompanyat dels dos parlamentaris del Partit Socialista de Mallorca, en Damià Ferrà i en Sebastià Serra.

Parlà en primer lloc en Damià sobre el funcionament del Parlament i del Consell, i de les tasques que hi duu a terme el PSM.

A continuació en Sebastià Serra, després de comentar un incident que hi hagué amb el batle a la darrera xerrada, parlà del que té de positiu l'autonomia, del destí inadequat de les sub-

vencions que ha distribuït el Govern Balear i de la situació ecològica i urbanística de Sa Coma i de Sa Punta de n'Amer.

Per tancar l'acte, n'Antoni Sansó va comentar l'entrevista que concedí el batle al setmanari "A tota plana", el va desafiar a un debat públic i, al temps que reconeixia haver-se equivocat quan l'elegiren pel càrrec, va demanar la seva dimissió. Posteriorment va explicar la seva postura davant els acords presos aquests tres mesos.

Encara que ho oferissin, ningú no va iniciar col·loqui.

Josep Cortès

L'ORGUENER JAUME FEBRER

A finals del segle XV i principis del XVI vivia a Mallorca un orguener famós anomenat Jaume Febrer. Consta que l'any 1494 havia fabricat l'orgue de l'església parroquial de Manacor. Els jurats i consell, en la reunió del més de novembre tractaven sobre diversos deutes de la vila, entre els quals 200 lliures, en part degudes "a mestre Jaume Febrer, organer de mestre dels orguens", i "vol esser pagat puis los orguens són acabats". (AMM Determinacions Consell f. 133)

Dia 22 de juny de 1506, el procurador reial de Mallorca pagà 4 lliures i 16 sous a Jaume Febrer, orguener, "per reparar i adobar lo orgue de la sglésia de Sancta Anna del castell reyal de la present Ciutat, com no pogués sonar". (ARM RP 3.665 f. 47v). Semblants pagaments es feien quasi bé cada any. Consta que l'any 1544 les manxes de l'orgue de Santa Praxedis (castell reial de l'Almudaina) estaven foradades per les rates. (ARM RP 3.095 f. 63v)

Sembla que mestre Febrer abandonà Mallorca i passa a viure a Barcelona. Però dia 2 de febrer de 1516, els jurats de la Ciutat i Regne de Mallorca escrivien a dit Jaume Febrer dient: "recordant-nos de les persones de merèixer y bondat com sou vós, lo qual per son bon ingeni ha dotat aquesta Ciutat de molts bons instruments de orgues, los quals per tot lo món són lohats, comendats y anomenats per molt excel.lents y encert, a causa de la absència vostra són vuy en algun desconcert per no tenir así persona qui aquells sapian consertar ni adobar". Li pregunten -a instància també dels canonges que volen adobar l'orgue de la Seu- vulgui retornar a l'illa, ja que és fill de la terra, on serà ben rebut. (ARM AH 688 f. 1v)

Jaume Febrer, orguener, tingué altres relacions amb Manacor. L'any 1499, juntament amb el pintor Pere Terrencs, signava amb els jurats de la vila de Manacor els capítols i condicions per fer el retaule de l'altar major de l'església parroquial. (Vegeu la transcripció íntegra d'aquests capítols a la meua Història de Manacor, segle XV pàg. 148).

Ramon Rosselló

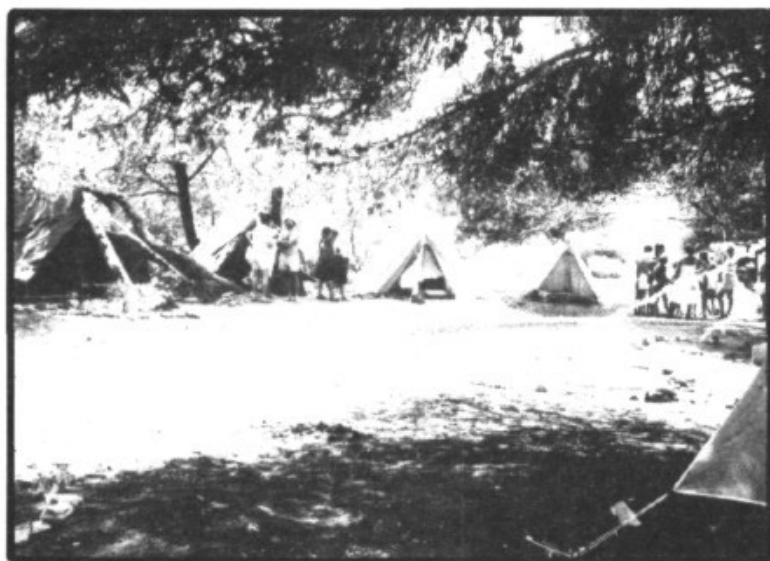

NOTES SOBRE PINTORS I ARTESANS

L'any 1509, el rei mana sia pagat a Gabriel Balaguer, ferrer, el reixat de ferro que ha fet per a la capella de Sant Yvo, de la seu. (ACA reg. 3.626 f. 290v)

L'any 1449, Pere Lloret, hereu de Rafel Lloret, bruixoler de Mallorca, feia uns censals sobre una casa situada en el carrer del Banc de l'Oli de Ciutat, de Lluís Dalmau cicurgia. (AHN Clero carp. 133 nº 19)

L'any 1698, la Inquisició de Mallorca seguia una causa contra Joan Baptista Van Dick, batidor d'or, natural d'Auterpia (Flandes), habitador de Ciutat, acusat d'heretge. Entre els testimonis que declaren hi ha: Joan Baptista Furni, pintor, natural de Roma, ara habitador en el Banc de l'Oli; diu que fa uns 20 anys va conèixer a Barcelona l'acusat Van Dick i sa muller Marta, natural de Zurich. També declara mestre Miquel, brodador que treballa en el palau del Virrei Marquès de la Casta. I Manuel Pareira, portuguès de Coimbra, escultor que viu en el carrer d'En Morey. (AHN Inquisició lligall 1706 nº 1).

CAMPAMENTS

Dia primer de juliol els cursos 6è, 7è i 8è d'EGB van de campament a Menorca amb quatre monitors. Estan acampats a la Torre d'En Ganxu. Han partit 18 nins i no tornaran fins dia 15 de juliol.

Els dia 3 de juliol parteixen 22 nins als campaments d'estiu organitzats com cada any pel Card Infantil, enguany amb l'ajuda del Servei Municipal d'Orientació Educativa. El lloc on instal·len les tendes és a la possessió de Son Real. Comprèn des de pàrvuls fins a 5è d'EGB.

EMISSORA

El dia 27 de juny començà a marxar l'emissora de l'Ajuntament. Consta de sis "walkies-talkies", naturalment un d'ells per al batle.

La central estarà a Sant Llorenç, tal com s'acordà a un ple, i hi haurà dos receptors: un en el cotxe i l'altre a l'oficina de Cala Millor.

CANT

Dia 24 de juliol l'amo en Rafel de Sa Fontpella va anar com a participant a cantar a la 4ª Mostra de Música del Mediterrani, que es va fer a Sagunt (València). La seva actuació va agradar molt. Enhorabona i endavant! Més informació a la pàgina 6.

FOC

El 3 d'agost hi va haver foc a Sa Grua. Es cremà un bocí d'ordi. Aquest temps en què tot és tan sec, recomanem precaució amb el foc.

NAIXEMENTS

8 de juliol.- Neix n'Antònia Mª Cristina Melis Pont, filla de n'Andreu i na Maria Magdalena. Enhorabona!

22 de juliol.- Antoni Pascual Salas, fill de Miquel i Maria. Salut!

24 de juliol.- A Son Carrió neix na Margalida Torres Urios, filla d'en Jaume i na Catalina. Enhorabona als pares!

DEFUNCIONS

7 de juliol.- Mor a Sant Llorenç na Margalida Vaquer Febrer, vídua de 87 anys. Al Cel sia.

8 de juliol.- A l'edat de 18 anys deixa aquest món en Marco Debeu Descansi en pau.

12 de juliol.- A Sant Llorenç mor na Maria Femenias Girart. Tenia 88 anys i era vídua. Al Cel la vegem.

10 d'agost.- Mor na Catalina Brunet Ilull, vídua, als 86 anys. Al Cel sia.

11 d'agost.- En Pere Josep Girart Riera mor a Sant Llorenç a l'edat de 80 anys. Era vidu. Que Déu el tengu a la glòria.

NOCES

1er de juliol.- En Manuel Linder Rodríguez i na Patricia Lilian es casen a Sant Llorenç.

28 de juliol.- Es casen a Son Carrió n'Antoni Mateu Ballester i na Caterina Felipe Font.

Enhorabona als dos matrimonis!

TREN

Dia 16 d'agost es posà en funcionament una imitació de tren a Cala Millor. Ens han assegurat que és un gran èxit. Fa el recorregut des de la Creu Roja fins a S'Illot pel mòdic preu de 100 ptes. Una cosa és ben clara: imaginau-vos com estava de saturat el carrer principal de Cala Millor entre carretets amb someres, bicicletes, cotxes, motos, camions, autocars, galeres i turistes. Dubtam que el tren trobi lloc per passar.

CLÍNICA VETERINÀRIA

Hernán Cortés, 3
MANACOR
T. 554265

Burgues, s.n.
FELANITX
T. 581579

EL TEMPS

o

Vet-aquí la pluja que ha caiguda damunt el poble durant els primers set mesos de l'any:

Gener	38 l/m2
Febrer	94 "
Març	90 "
Abril	32 "
Maig	114 "
Juny	- "
Juliol	- "

No ha fet massa calor i sols tres dies s'han passat els 35°. Un d'ells arribà als 37°.

És curiós i agradable veure que en ple estiu i en pocs moments la temperatura ambient pot arribar a baixar devers deu graus. Això va succeir l'horabaixa del 8 d'agost quan va arribar un front fred d'origen polar. L'endemà de matí la mínima fou de 16°, la qual cosa és poc freqüent a l'agost. El que és ben cert és que el qui té la pella pel mànec és la circulació general de l'atmosfera, que tant li és ofegar-mos de calor com fer-mos tremolar de fred.

Xisco Umbert

GUARDERIA

El dos de juliol obrí la guarderia infantil per cobrir els dos mesos d'estiu que les monges tenen vacances. S'utilitzà l'Escola Nova. Tal vegada no seria mala idea que es municipalitzàs.

CANS

Arrel d'unes denúncies que presentaren una partida de veïns, el dia 4 de juliol la policia municipal agafa dos cans que ocasionaven molèsties. Més tard la Societat Protectora d'Animals se'ls va endur.

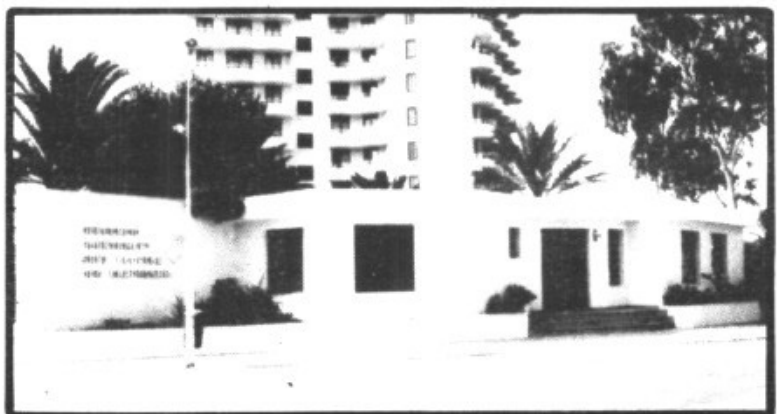
FRUITA REQUISADA

A partir de darreries de juliol la policia municipal requisa els productes dels venedors ambulants. Tot el que es pugui conservar es donarà als al.lots per les festes: coco, pots de refresc de llauna...

PINTADES

El 27 de juliol un grandíós edifici de ciment de Sa Coma es desperta prou decorat. Pareix esser que els decoradors reivindiquen uns ideals ecologistes. Més informació a la pàgina 16.

El 31 del mateix mes. S'acosten les festes de Sant Llorenç. No sabem si és aquest el motiu que es donà per a pintar la façana de l'Ajuntament, o si era realment necessari.

CORREUS

Des del mes de juliol funciona una oficina de Correus a Cala Millor. A l'estiu serà independent i a l'hivern dependrà de Son Servera (com moltes altres coses).

Al càrrec d'aquesta oficina hi ha tres persones: un empleat i dos ajudants.

.../...

FESTES

Dia 3 d'agost.- Un repicar de campanes fa sebre al poble (per si hi hagués qualcú despistat) que falten vuit dies per a ser el dia de Sant Llorenç, i damunt l'església, com cada any, hi posen la bandera.

Dia 5 d'agost.- Comencen les festes amb un ball de bot organitzat pel Card en Festa. Va estar prou animat i acabà devers les onze i mitja, pensat que el dilluns era dia feiner.

Dia 9 d'agost.- Seguint amb el programa va esser una diada infantil on grans i petits disfrutaren dels jocs. El vespre, un altre ball de bot, aquesta vegada organitzat per l'Escola Card, amb l'actuació dels Sis Som i Música Nostra. Va estar molt animat i acabà amb un refresc a l'Escola Nova devers les tres de la matinada.

Dia 10 d'agost.- Dia de Sant Llorenç. Bicicletes, varietats, missa, futbol, jocs...

Dia 11 d'agost.- Per començar la vetlada, de prest Card en Festa i la Revetla d'Algebelí, de Muro, ens mostraren la seva manera de ballar.

De tard, berbena amb no massa assistència. Comença a ser hora de que els preus siguin més populars.

Dia 12 d'agost.- Un parell de bandes de música es reuniren per a retre homenatge al qui fou director de la banda de Sant Llorenç Miquel Sureda.

I no podien acabar les festes sense una comèdia: aquesta vegada una d'En Xesc Forteza, amb una assistència més que favorable.

Traca final.

Maria Galmés
Antònia Servera

OFERTA!
COMPRAR 1
ANY I
MES I
DIA I

Nº 1

DIARI INDEPENDENT OF THE BASCA

THE MOTHER OF XOT

(SA MARE D'ES XOT)

PREU: MÉS BARAT QUE UN RELLOTGE COMPRAT A UN MORO.
JOVE DIVERITIT CERCA JOVENELLA DIVERTIDA PER AVORRIR-SE JUNTS!

*: SÍ JA SÉ QUE ESTÀ EN CASTELLÀ, PERO SI NO, NO QUEDAVA "VIRGUER".

PROTEST :

(I AIXÒ VA EN SÈRIO)

- PEL CARTELL LLUMINÓS DE PROPAGANDA DEL "PALAS BOITE" A CALA MILLOR, QUE, A MÉS D'ESTAR CONECTAT A LES FAROLLES MUNICIPALS, TAPA UNA SENYAL DE TRÀFIC.

ANUNSHIO POR PALAVRÀ:

BENDO PUX-MONSA MOTOR SEMI-NUEBO, NUEBO SEMI-MOTOR, MOTOR SEMIGÜEVO 49CC Y SE TI-RA A SIENOVEINTE. DEMASHIAD PAL COLO. ARMAD:

AQUEST NO PINTA RES
PERÒ QUEDAVA BE

ELS ...

NO FUMIS PORROS EN DÍJOUS
SI NO VOLS QUE ET FACIN MAL

CINE Maravillas
PRESENTA A:
FREDASTER &
JINJER GARROVERS
IN: "LE LLAHABAN
RONALRIGAN"

AQUEST ES-
PAI BUIT QUE
DA RESERVAT
PERQUÈ PUIGUÉS
EXPRESSAR LA
TEVA OPINIÓ,
PERQUÈ VE-
AIS QUE HI
HA LLIBER-
TAT, AQUÍ.
AQUEST

JOVENELL D'ESPORLES INTENTANT DOMAR
UNA TORTUGA ASMÀTICA PER FER UN "RO-
DEO" A LES PIRES I FESTES DE SON
CARRIÓ (NO ÉS MOLT ESTÈTIC PERÒ SÍ
INTERESSANT).

DRINK: **Sucdefigademoro**
AND SHUMO DE AL PARGATA
REPRESCANT. DIFFERENT!
ASSA!!!

En vista de que, dissortadament, Sant Llorenç no és un poble massa prolífic en manifestacions -i així ens va!-, és natural que quan n'hi hagi qualcuna des-
pertí un especial interès, sobretot si és tan espectacular com la pintada que varen fer a l'embalumós edifici de Sa Coma. Flor de Card considera que l'as-
sumpte ho pagava i, com que no hi ha com anar a l'arrel per saber el net de les coses, varem fer les gestions oportunes per posar-nos en contacte amb els autors i concertar una entrevista. Naturalment ens guardarem bé de donar cap indici dels nostres interlocutors per evitar una possible identificació. Vet-en-ací el resultat:

-La pintada objecte d'aquesta entrevista ¿ha estat un fet individualitzat?

-No. És el principi d'una sèrie d'accions que tenim pensades.

A SA COMA JA NO S'HI HAURIA DE FER RES MÉS.

-¿Per què l'heu feta en aquest edifici i no, per exemple, en es de davant?

-Perquè fos més espectacular i se'n xerxés més. A més és un edifici on encara no hi habiten, lo que fa que no hi hagi particulars perjudicats.

-¿Quins són es vostros objectius?

-En realitat no és que hi hagi un pla concret. Lo que no pot esser és veure lo que

estan fent amb Sa Coma i quedar mans aplegadas.

-¿Contra qui va dirigida?

-Contra ets urbanitzadors i contra s'Ajuntament que ho autoritzà. Bé, més que contra qualcú de lo que se tracta és de motivar sa gent d'es carrer, encara que és mala de motivar; ho veu, ho comenta i des cap de cinc minuts ja no se'n recorda. S'haurien de sensibilitzar d'es problema i que no quedàs tot en pintades; s'han de fer reunions, anar an ets ajuntaments, parlar amb grups ecologistes i trobar mitjans de pressió molt més efectius.

-¿Què pensau de sa situació ecològica de sa banda d'es Llevant?

-Que de cada dia va a pitjor. Gairebé tot ha estat destruït i si segueixen en es ritme que van, d'aquí a deu anys no quedarà res.

-¿Creis que té remei?

-En tendria si sa gent començava a obrir ets ulls, perquè així arribarem a un desequilibri econòmic i ecològic que mos durà a una desertització irremeiable.

A Sa Coma ja no s'hi hauria de fer res més.

SI S'APROVA ES PROJECTE DE SA PUNTA DE N'AMER ES BENEFICIATS SERAN UNA MINORIA.

An aquest pas d'aquí a cinquanta anys sa gent estarà mentalitzada, però ja no hi haurà remei.

-¿Què opinau d'es projecte de Sa Punta de n'Amer?

-No me cap dins es cap que vulguin fer aquesta animalada, perquè ¿quin interès pot tenir un estranger, per molt beneït que sigui, per veure ciment, ciment i ciment, i milers de persones acaramullades damunt sa platja?

Si quedàs verge tota sa comunitat podria disfrutar d'un lloc de repòs i tranquil·litat, mentre que si se fa aquest projecte es beneficiis, com sempre, se n'aniran fora de Mallorca i ets aprofitats seran una minoria.

Si s'Ajuntament de Sant Llorenç ho aprova que pensi que té sa majoria de sa gent en contra i que no acabarà en pintades; s'haurà de fer una campanya com sa d'Es Trenc o Sa Dragonera. Esperam que es llorencins despertin d'una vegada i no se deixin fotre

"BALEARITZACIÓ" ÉS SINÒNIM DE DESTRUCCIÓ DE SA NATURA EN BENEFICI DE S'ECONOMIA.

definitivament.

A ses altres illes de sa Mediterrània que comencen a fomentar es turisme, se refereixen a ses Balears amb s'adjectiu "balearització", que és sinònim de destrucció total de s'equilibri de sa natura en benefici de s'economia.

-Per acabar, ¿com vos enginyàreu per fer sa pintada, que tothom n'està endarrer?

-Molt senzill: fermàrem una corda a dalt i baixàrem.

Josep Cortès

**CONSELL
INSULAR
DE MALLORCA**

*Un sol
fi:
Mallorca.*

A Sant Llorenç des Cardassar, dimarts, set d'agost de 1984.

A la biblioteca de l'Escola i amb la sola presència de nou pares, s'inicia la junta de l'APA, on es tractaren els següents punts:

a.- Es mostrà una generalitzada preocupació puix no han començat encara les obres de les reformes a fer, assenyalades a la reunió de l'APA amb els caps dels partits polítics i posteriorment acordades en Plenari, relatives al canvi de vidrieries i enrajolament dels baixos de les aules. I la preocupació s'esdevé perquè sòlament resten 45 dies per començar les classes, i a més, el més d'agost sol ésser mes de vacances.

b.- La comissió per a la venda de llibres informà que es rebran a la darrera setmana d'agost, i es vendran els dies 3, 4 i 5 de setembre.

c.- S'incideix, altra vegada, en la necessitat d'ampliar el pati de l'Escola. I més si es fan les quatre aules promeses pel Ministeri. La raó és ben lògica: a l'edifici primitiu -que tenia el pati que li corresponia- se li han anat afegint aules, estant els nins de cada dia més apinyats.

d.- La comissió de festes informà de la doble participació:

* al cross, per al qual es compraren trofeus valorats en 15.534 ptes.

* festa infantil, que organitza l'APA conjuntament amb el Card Infantil i SMOE, i per a la qual l'Ajuntament aprovà un pressupost de 130.000 ptes.

I sense més temes a tractar i després de parlar informalment d'altres coses, s'aixecà la sessió en un dia calorós no sense fixar-nos en la pols que de la cadira havia passat als calçons.

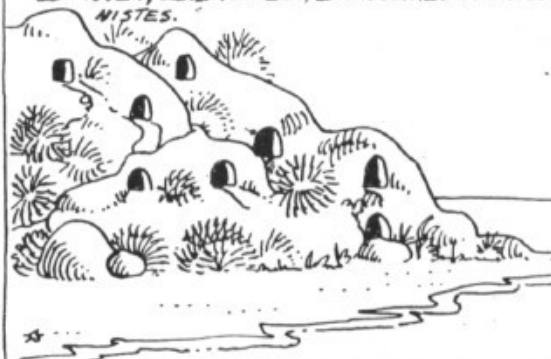
PRE - HISTÒRIES DE S'HOSPITALET

ESTAM APROXIMADAMENT 1000 ANYS ABANS DE J.C. S'HOSPITALET ÉS UN TÍPIC POBLAT DEL LLEVANT DE MALLORCA

UNA MURADA DE PEDRES, FLANQUEJADA PER TORRES DE VIGIA ANOMENADES "TALAIOTS" (QUE TAMBÉ SERVEIXEN COM A MONUMENTS FUNERARIS), PROTEGEIX UN GRAPAT DE CASETES DE FUSTA, FANG I BRANCATGE.

ARA BÉ, ELS NOSTRES PROTAGONISTES PREFEREIXEN PASSAR ELS ESTIUS I ELS CAPS DE SETMANA A UNES COVES MÉS PRÀCTIQUES I BONES DE VETENAR QUE HAN CONSTRUÏT, AMB GRAN ESFORÇ, RAN DEL MAR. LA DISTÀNCIA ENTRE EL POBLAT I LES COVES ÉS DE UN CENTENAR DE METRES; PERÒ, COM DIVEN ELLS, LA COVETA RAN DEL MAR LES PRODUÏX UNA SENSACIÓ DE BENESTAR I LLIBERTAT QUE NO LES OFEREIX LA CASA DE S'HOSPITALET. PER AQUESTES COVES I AQUESTES PLATJES ES MOVEN, GENERALMENT, ELS NOSTRES PROTAGONISTES.

Alguns dels personatges...

MATEU. AMAGA LA SEVA BONDAT NATURAL DAVALL UNA INOFENSIVA CAPA DE IRONIA I SARCASME

RAIMÓN. TOT UN INTEL·LECTUAL. UNA MICA INVENTOR I AMB UNA INTUICIÓ FORA DE LO COMÚ

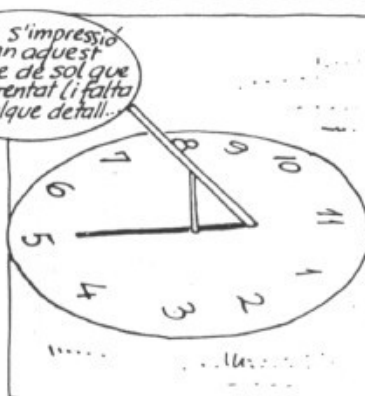
BERNAT. EL PRIMER EXECUTIU AGRESSIU DE LES IL·LES. VA PREVEURE AMB 2000 ANYS D'ANTELACIÓ LES POSSIBILITATS ECONÒMIQUES DE LES BALEARS.

SALVADOR. UN GRAN ARTISTA. ODIÀ LES MATEMÀTIQUES UN TANT PRESUMIT I BASTANT DESPISTAT.

PRE-HISTORIES de S'HOSPI-TALET

LA "KUANA" I ALTRES CIRCUMSTÀNCIES QUE NO EM DONA LA GANA OBLIDAR (CONTE)

No sé cert perquè, l'altre dia de pagès, potser fa una mesada, vaig recordar-la, a la "Kuana". A lo millor va ser conseqüència d'un somni. Per ventura des de l'altre món, des d'una dimensió diferent, ella té coses que dir-me i se serveix del meu bolígraf. Qui sap! El cert és que, la seva presència endolada, feixuga, cul gros, pits com a odres, faccions un xic orientals, pòmuls pronunciats, ulls color d'ametla mig torrada, vermello-sos, petits, quasi morts, com una bombeta de filament de carbó, esmoreïts, com de ca apallissat, com de somera vella i mal jonyida, feixuga, remolesta i agre de paraula..., deia, em remolca la memòria tot sovint i sens venir a to de res, pensau.

Per això mateix, anit, mentre a la ràdio diuen que a l'Egipte hi ha hagut molta sang i trets a balquena i el Sadat i uns quants més dels seus, i un parell més dels altres, demà seran donats de baixa del cens municipal, doncs, insistesc, sense encara poder justificar el perquè, ni l'orde, ni el concert, anit us parlaré de la "Kuana", de moltes "Kuanes", i de coses i circumstàncies que, com he dit al títol, pot ser no puc, pot ser no em dona la gana oblidar, mirau quina mena d'assimilació d'idees...

Veureu, amb la post-guerra va venir la fam, la por, la submissió, totes les submissions, les novenes, els "tríduos", i totes aquelles manifestacions "espirituals", aquelles recerques d'esperança d'una gent assustada i que s'aferrava als niguls sobretot perquè, enterra, aquí mateix, el trespol era molt llenegadís, inconsistent, brut; podria ser ben bé que no fos tan brut com aparentava, però era la imatge que es veia només obrint els ulls i per tant, resultava irrefutable. Calia menjar calent un pic al dia. I resar. I fer públic que un resava... Veis, ara ja m'havia desviat, no era per aquí que transcorria la narració. Mitja xupada al xigarret, i, anem-hi!

Bé, com deia, al que anàvem, allò de la fam. La fam va assolir sobretot a la Ciutat. La manca de productes alimenticis bàsics, es va fer imperiosa als ciutadans. Clovelles de patata i de plàtan menjaven, diuen. A la pagesia, no. A la pagesia doblers no n'hi havia cap ni un, però hom menjava una mica arreglat una vegada al dia i bastants de dies a la setmana. Apart que, ja n'hi va haver qualcun ja de pagès que s'hi va fer bo amb el contraban! Sí, hi hagué qui va sortir del poi, va treure la panxa de mal any, aquells temps. I no-pagesos-espa-vilats també que n'hi va haver. Venien de Ciutat amb el tren, trac-trac, tractrac, trenta quilòmetres, dues hores i busques, trac-trac, trac-trac, i venga fum i polsim de carbó! Compraven ciurons, mongetes, faves cuitores i altres queviures que no s'alterassin gaire amb un transport accidentat. Pagaven al pagès el preu que aconseguien arrabassar--

li després de llargues estires i amolles laborioses, i, apa, són les quatre, a l'estació manca gent, amb una trentena de quilos més al cinturó o a l'esquena. Després, quan eren a l'extraradi de Ciutat, passat el Pont d'Inca, devers els darreres dels habitatges (?) "Virgen de Lluch", aprofitant que el tren minvava una mica la velocitat, botaven en marxa des d'el darrer vagó, trup-trap, dues sóteles, dues grufades, i, au, festa! D'aquesta manera podien estalviar-se i s'estalviaven els controls d'"abastos". I què ha passat? no-res!

Uns anyes després, a poc a poc es varen anar normalitzant els subministres i els preus s'estabilitzaren un poc, dins la gravetat, fins al punt que, la gran vocació contrabandística va anar minvant. Potser no compensava ja l'exposar-se a un òs romput o a coses pitjors, devers el Pont d'Inca.

Va ser aleshores quan restaren el que podríem anomenar les "espigoladores" del contraban, les "baratadores". Gairebé totes eren o deien esser vídues de guerra sense ofici ni benefici, i que no volien tirar-se a "la vida". O que ja no tenien el físic en condicions de tirar-s'hi. Dones de quaranta-cinc anys per amunt, endolades de cap a calces, que també arribaven amb el tren -oh, el tren!-, mocador de holic ben replè de llençols, cobertors, estovalles estampades, randes, botons de tantasieta, cremalletes eternes, "cierres", cintes de rivetar que no destenyien gens ni mica, cà, pensa, i d'altres articles de parament.

Succeïa que, als pobles, tothom ja havia après a fer el contraban en primera persona. Apart que, els pagesos, amb l'excusa de fer uns substanciosa excursió a la capital, tornaven a donar cos a altres tipus d'incentius, un poquet oblidats pels temps de l'enfrontament civil: "untar les corrioles", que es diu, així, per lliure. La gent de la pagesia havia agafat el fil al poder adquisitiu de la nova moneda i no es deixava fotre amb tanta facilitat. Calia enganyar-la, mig enganyar-la, treballar-se-la més subtilment. I fet i dit, no se cercaven doblers. Se cercaven tomàtiques re ramellet, so-brassades, camaiots i botifarrons en temps de matances; caçoles d'aram, or vell que s'hagués salvat de les captes d'en Franco, qualche botonada, uns pals de "cordoncillo", un saquet de cinc quilos de farina de força, barataven, emparaulaven, contaven llàstimes, n'escoltaven, regatejaven, i quan qualche barrina no els sortia bé també flastomaven com a carreters, i sabien una lletania ben extensa i aclaridora de que, la llengua catalana d'aquí és ben rica en expressions d'abordatge.

Anaren fent una bona partida d'anys, fins que la gent, com els bouets aquells que tot l'estiu els donen capot, acabà envestint a "bulto", o no envestint. Va ser quan les mateixes "baratadores" varen

descobrir allò de les "rifes". Sí, rifaven coses. Amb el tren, sempre amb el tren, anaven a Ciutat o a Inca i compraven dues olles d'alumini, una caçola de porcelana -potser amb dibuixos de floretes, una lletera i, apa, a vendre numerets. Crec recordar que els sortejaven els divendres, en combinació amb el sorteig "dels cegos".

La "Kuana" va passar per tots els estatus abans mentats: vídua de guerra, contrabandista, baratadora i, finalment, rifadora.

A lo darrer de tot la dona es va establir al poble. Ja era i representava una veritable entitat vilatana. Havia llogat una casa vella i mala de llogar per gent que tengués doblers per triar. No tenc ni idea d'on havia tret un llit, una canterano amb una mica de roba, una taula, una cadira cordada, una foganya encesa molt de tard en tard, dues olles, una greixonera..., uns enfilalls de diferents colors de números d'allò de les rifes i prou.

Deien que un fadrí vellard li cercava les

VOLEM TV-3 VOLEM TV-3 VOLEM TV-3 VOLEM TV-3 VOLEM TV-3 VOLEM TV-3 VOLEM TV-3 VOLEM TV-3

CA'S SERVERÍ

Cardassar, 25 * SANT LLORENÇ

VIDEO TOT

SETELMA-3

FOTOS CARNET

Santa Maria de Bellver, 4
SANT LLORENÇ

pessigolles ben d'aprop, però, ¿què voleu que us digui? jo tanmateix no creuré mai per mai que ells dos haguessin arribat a res..., però, la gent, ja ho sabeu, és tan dolenta... Fessin el que fóra, bé els estava, anava per ells, o no? Idò, què punyetes!

Un dia de setembre, de bon matí, no es trobà fina, la "Kuana". Plovia sobre el poble, xec-xec, xec-xec, una pluja caparruda però mansa, sense dolentia que, per servir per qualche cosa, doncs congreiava fang pels carrers i reblania el verdet de les teulades. No es va trobar bé, la "Kuana". I així com va poder va cridar auxili als veïnats. Entre dos homes revenguts la dugueren a ca'l metge, tombada damunt un balancí. No hi arribà viva. Boca torta, un poc desencanaixada, va expirar pel camí la "Kuana", la rifadora.

El dia següent, al funeral, hi havia molta gent. Gent de tota classe, joves i vells, pobres i mitjancers. El rector va presidir el dol amb tres regidors al costat amb cara de son atrassada. No sé perquè abans tots els regidors feien sempre cara de son atrassada. I qualcun d'ara també, que aquesta és una altra qüestió. Com us deia, es va interpretar un funeral ben digne. No hi va haver plors, no hi va haver "combat", però, punyeta, tampoc no es tractava d'exagerar.

Al cafè de la plaça, després dels "al-Cel-la -vegem", davant un vinet sec o unes herbes dolces, hi havia qui sabia rendir tribut a la seva memòria. Es parlava d'ella. Mirau, pobra dona, morir tan tota sola. Però el que de veritat es rememorava molt era aquell fet d'uns quants anys enrera, quan, carregada amb el mocador de bolic estibat de gènere per rifar, pujà a Inca al darrer trenet, a les vuit del vespre, ple fins a "l'estribo", i, dreta enmig del passadís, bufa qui bufa, no es cansava de repetir:

-Aquí ja no hi ha caballeros!

es referia, clar, a que ningú, ni gran ni petit, ni jove ni vell, li feia insinuació de cedir-li el seient.

-No en queda ni un, ja, de caballero, ni un!

Repetia fort, ella, la "Kuana". Fins que un que ja estava cansat de sentir-la, es va regirar, se l'encarà i li va enflocar:

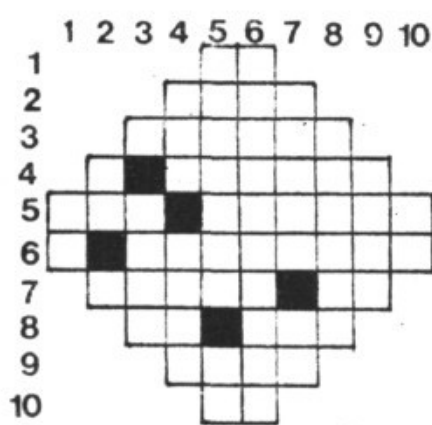
-Senyora, caballeros, ja n'hi ha, ja; lo que no hi ha són asientos!

I ella va cloure boca i no la va tornar a badar en tot el trajecte.

Doneta! Sí, aquell vespre del seu funeral, molta gent va riure a la seva memòria. El qual no crec que fos una mala manera de despedir-la, eh?

Vaja, tot són idees...

Biel Florit Ferrer

MOTS CREUATS

HORITZONTALS.- 1.-Nota musical. 2.-Fibra textil procedent de la fulla de l'atzavara. 3.-Passa llarga. 4.-Símbol de l'oxigen. Fruit del nesprer del Japó. 5.-Nom de lletra. Noguera. 6.-Cinquanta. Grans de vidre perforats amb els quals es fan rosaris, brodats, etc. 7.-Es diu de les plantes que creixen espontaniament en una regió. Símbol de l'actini. 8.-Al rev. És el femení de l'adjectiu possessiu "mon". Donar. 9.-Acció d'adobar. 10.-Metall groc.

VERTICALS.- 1.-És l'article definit masculí. 2.-Arbre de la família de les ulmàcies. Consonant. 3.-Cent. Fruit de l'alzina. 4.-Onomatopeia que inita un cop violent. Ciutat europea. 5.-Situat al llindar. Nota musical. 6.-Sabater de vell. 7.-Sentència antiga. Prefix llatí usat en la formació dels mots científics, significat "allunyament" o "separació". 8.-Assenayalar com a culpable. 9.-Ponent. 10.-Déu egipci.

SOPA DE LLETRES

A B E I S B O L L P
L Ç N D A T O R E E
P E A I S E S I T S
I A J C A G S L D C
N F U T B O L E D A
I P D M C L T N R X
S A O A R F A E H Ç
M S T C S A R T J I
E A C I P I H E N T
P I N S T O L O R V
R E B O B A Z X L S
T L R I L T C O B M

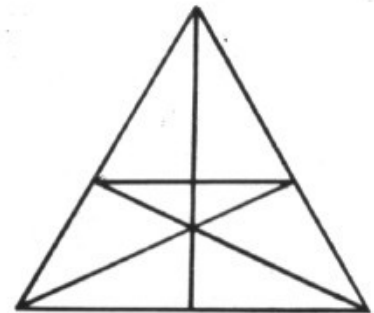
Apa! mirau si trobau els noms de deu esports.

FUGA DE VOCALS

R _ M _ N _ S _ C _ _ S C _ , N _ P _ R _ T _ ,
S _ N _ P _ S _ P _ Q _ T _ N S D _ N S S _ M _ .

MARIA GALMES

ENDEVINALLA

Acompassades tenc ses portetes que es sol aguanten tortes i verdes.

TRIANGLE

Maiam si sou capaços de dirme quans de triangles hi ha en la figura .

SOLUCIONS

Pareix mentida però n'hi ha 24 de triangles.

TRIANGLE

Remena sa coa es **ca**, no per tu, sino p'es pa que tens en sa ma.

FUGA DE VOCALS

Es una persiana.

ENDEVINALLA

MOTS CREUATS

SOPA DE LLETRES

L A
P I T A
C A M A D A
O M I C A C O
E M A N O G U E R
L G R A N I S S A
F L O R A A T
A M D A R
A D O B
O R

P
E
S
C
A
P
A
J
C
G
N
F
U
T
B
O
L
I
D
O
S
M
E
A
C
I
P
I
H
T
I
N
E
T

BANC ESPANYOL DE CRÈDIT

BANESTO

La major empresa bancària d'Espanya
al seu servei.

POLLASTRES
ROSTITS

Sureda, 1
Telèfon 570624

ASSEGURANCES

Cardassar, 17

ESPORTS

SOLER - PONT

C. Nou, 35 ☎ 56 93 10 Sant Llorenç

JOIERIA FEMENIAS

LLISTES DE NOCES
OBJECTES DE REGAL

Carrer del Rector Pasqual, 8 * T. 569072

ELECTRICITAT DE L'AUTOMÒBIL
Telèfon 569067 * SANT LLORENÇ

VIDRES I MIRALLS

CRISTALLERIA

Sant Llorenç

Carrer Major, 71
Telèfon 56 92 11

- * MATERIAL FOTOGRÀFIC
- * ARTICLES DE LABORATORI

S'ESTUDI

General Mola, 11-E
(Baix de's Cos)
Tel. 55 40 78 MANACOR

UNA MÉS

Va d'escola! No és d'extranyar, car el grup de nins/es sempre era empresa econòmica que qualsevol fotògraf devia desitjar, ja que segurament a l'hora de fer-la, i amb l'excusa del "recuerdo", en tenia un bon grapat de venudes.

I el moment és aiximateix oportú, car un dia d'aquests ha de començar el nou curs escolar. Potser les pors i les il·lusions dels nins d'ahir i d'avui són ben consemblants; no així el bagatge que cada un porta a l'hora d'entrar a l'aula.

Aquelles nines de "Ca Na Rossa", de "Ca'n Cosme", de "Ca'n Galmés", de "Ca'n Parrino", de "Ca Na Cuixa", d'"En Murero", de "Ca Na Joia"... arribaven a l'escola sense dur cap hora de TV al cervell, sense intuir el perill del carrer per mor dels cotxes, sense saber el que era dormir amb el llum encès i sabent el que era rentar-se a

clapes, la por als pares, jugar amb la pols o la monja autoritària.

Però d'altra banda possiblement coneixien el màgic nom de les rondalles, el que tenia d'extraordinari la festa, una altra valoració del temps, una relació paterno-filial més autoritària però potser més comunicativa, una infantesa més curta...

És obvi que el Sant Llorenç d'ahir és diferent del d'avui, que algunes coses han anat canviant paulatinament cap al que sembla benestar, i d'altres definitivament s'han perdudes.

La temptació, en arribar aquí, és sempre la mateixa: el dubte, i una certa desconfiança envers els mots "progrés" i "qualitat de la vida". Desconfiança que no suposa, ni molt manco, un anclatge en l'ahir.

Guillem Pont